

Archeologienota met uitgesteld onderzoek Maasmechelen (Eisden), Vredestraat (23)

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

2019C137

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2019), Maasmechelen (Eisden), Vredestraat (23), verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2019-10, D/2019/12654/10

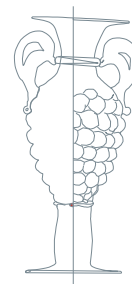
© 2019 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2019/12654/10

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

INHOUD

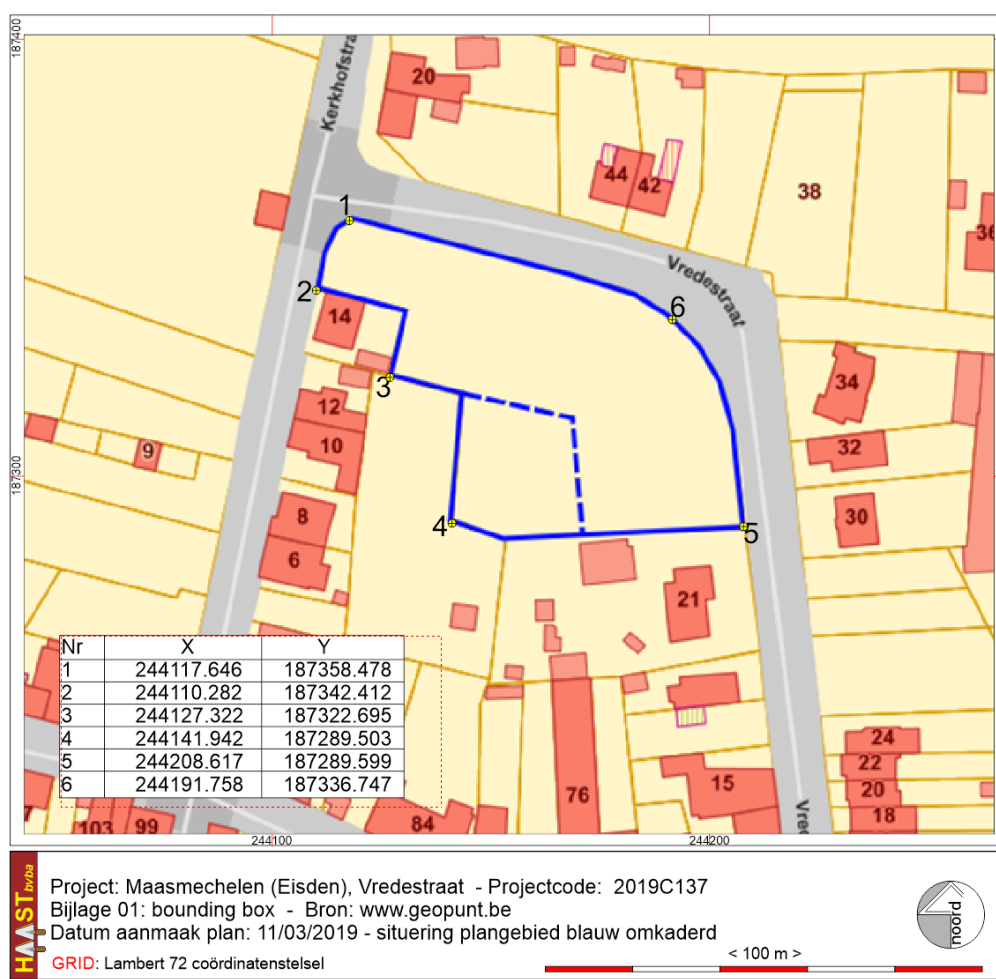
Programma van maatregelen	
1. Administratieve gegevens	4
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	10
4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject.	12
5. Lijst met afbeeldingen	15
6. Bibliografie	16

Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

Projectcode	2019C137
Actoren	Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie:	
Provincie	Limburg
Gemeente	Maasmechelen
Deelgemeente	Eisden
Site	Vredestraat (23)
Kadastrale gegevens	Percelen Maasmechelen, afd 4 Eisden, sectie B perceel 890c
Oppervlakte onderzoeksgebied	4211,69 m ²
Kadastraal percelenplan	Zie fig. 2
Topografische kaart	Zie fig. 3
Begindatum onderzoek	11/03/2019
Einddatum onderzoek	16/03/2019
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Fig. 1: Bounding Box:

Kadastrale gegevens: Percelen Maasmechelen afd. 4 Eisdén, sectie B perceel 890c. Het terrein is 4211,69 m² groot.

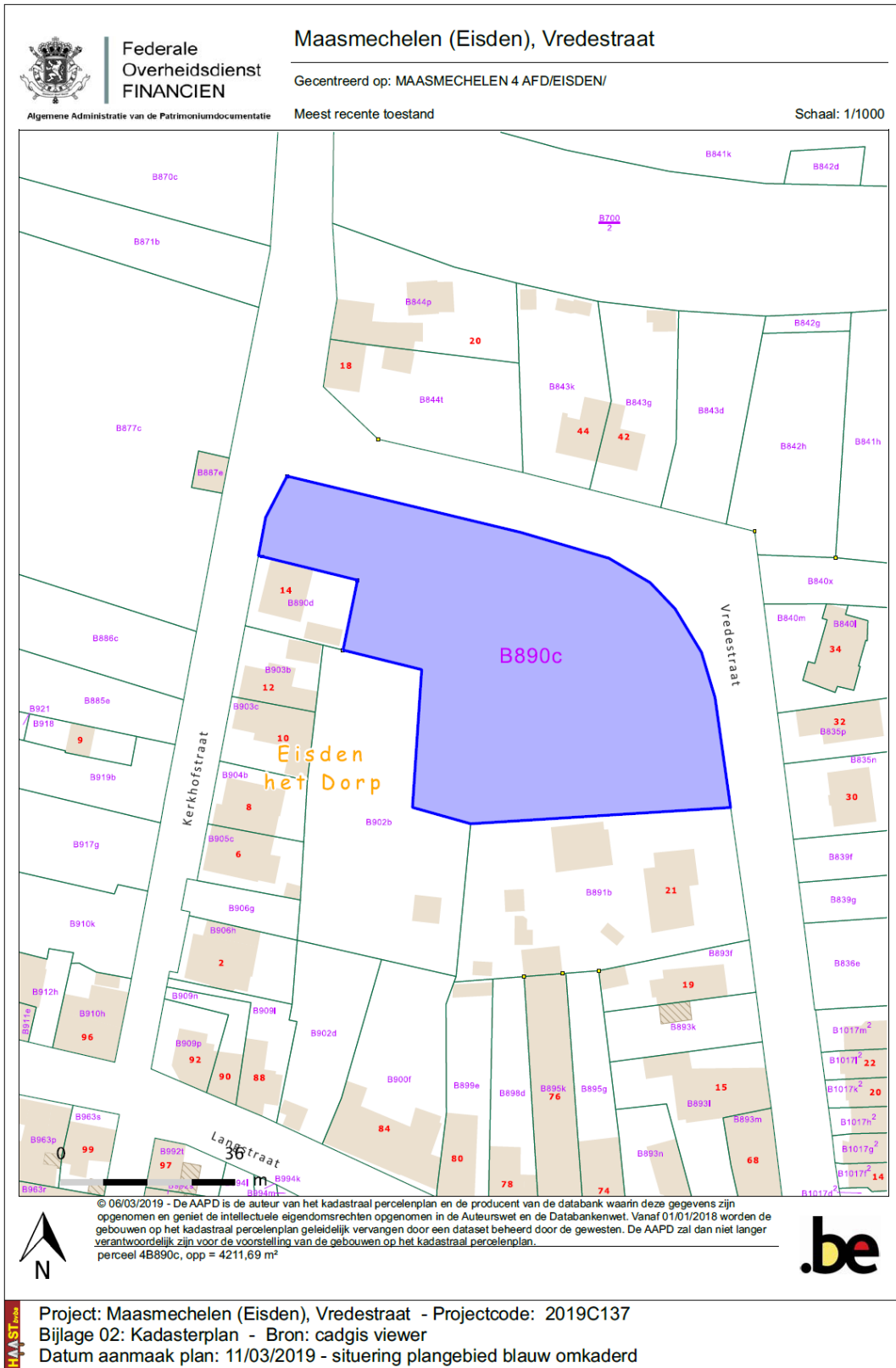

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 06/03/2019 © cadgis viewer

2. Aanleiding van het vooronderzoek

Randvoorwaarden

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden.

Uitstel van veldwerk wordt gevraagd om economische en praktische redenen; het terrein is volledig en dicht begroeid met hoge bomen en struiken en dient eerst toegankelijk gemaakt te worden vooraleer enig archeologisch veldwerk kan uitgevoerd worden. Het kappen van de bomen kan tot op maaiveldniveau, zonder de bomen en struiken te ontstronken om zodoende geen schade toe te brengen aan mogelijk aanwezige archeologische sporen/erfgoedwaarden.

Uitzonderingsmaatregel van toepassing:

Voetnoot 7 van het stroomschema *Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden* bepaalt dat: **(7) Voor de verkavelingen wordt enkel de “oppervlakte van de terreinen waarop werkzaamheden uitgevoerd worden met het oog op het bouwrijp maken van de verkaveling en de oppervlakte van de kavels die verkocht en verhuurd zullen worden voor meer dan negen jaar, waarop een recht van erfpacht of opstal gevestigd zal worden of waarvoor een van die overdrachtvormen aangeboden zal worden, zulks met het oog op woningbouw of de oprichting van constructies” in rekening gebracht.**

Aangezien volgens de uitzonderingsregel enkel de oppervlakte waarop werkzaamheden zullen worden uitgevoerd in rekening gebracht moet worden, dient het te creëren lot 10 met een oppervlakte van 770 m² van het totaal afgetrokken te worden. Dit lot wordt onttrokken aan de verkaveling en zal toegevoegd worden aan perceel 902b. Op lot 10 zullen geen bouwwerken of andere bodemingrepen plaatsvinden, het lot wordt behouden als een bos. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt dan 4211,69 m² – 770 m² = 3441,69 m².

Beschrijving van de geplande werken

Het perceel 890c aan de Vredestraat in Eisden, Maasmechelen, zal verkaveld worden in 10 loten. 9 loten zijn bestemd als bouwlot, het 10de lot zal in de staat waarin het zich bevindt toegevoegd worden aan perceel 902b en heeft géén bestemming als bouwlot. Conform uitzondering (voetnoot 7) bij het stroomschema verkavelingen, kan de oppervlakte van dit lot dan ook afgesplitst worden van het terrein te beschouwen als projectgebied. De 9 bouwloten beslaan samen een oppervlakte van 3441,69 m² en zijn allemaal gelegen aan de Vredestraat. Derhalve worden er geen werken voorzien voor aanleg van wegenis en riolering en andere nutsvoorzieningen. Enkel zal per lot voorzien worden in huisaansluiting op het moment van de bouw van de woningen. De loten zullen verkocht worden als bouwgrond; de verkavelaar bouwt zelf geen woningen.

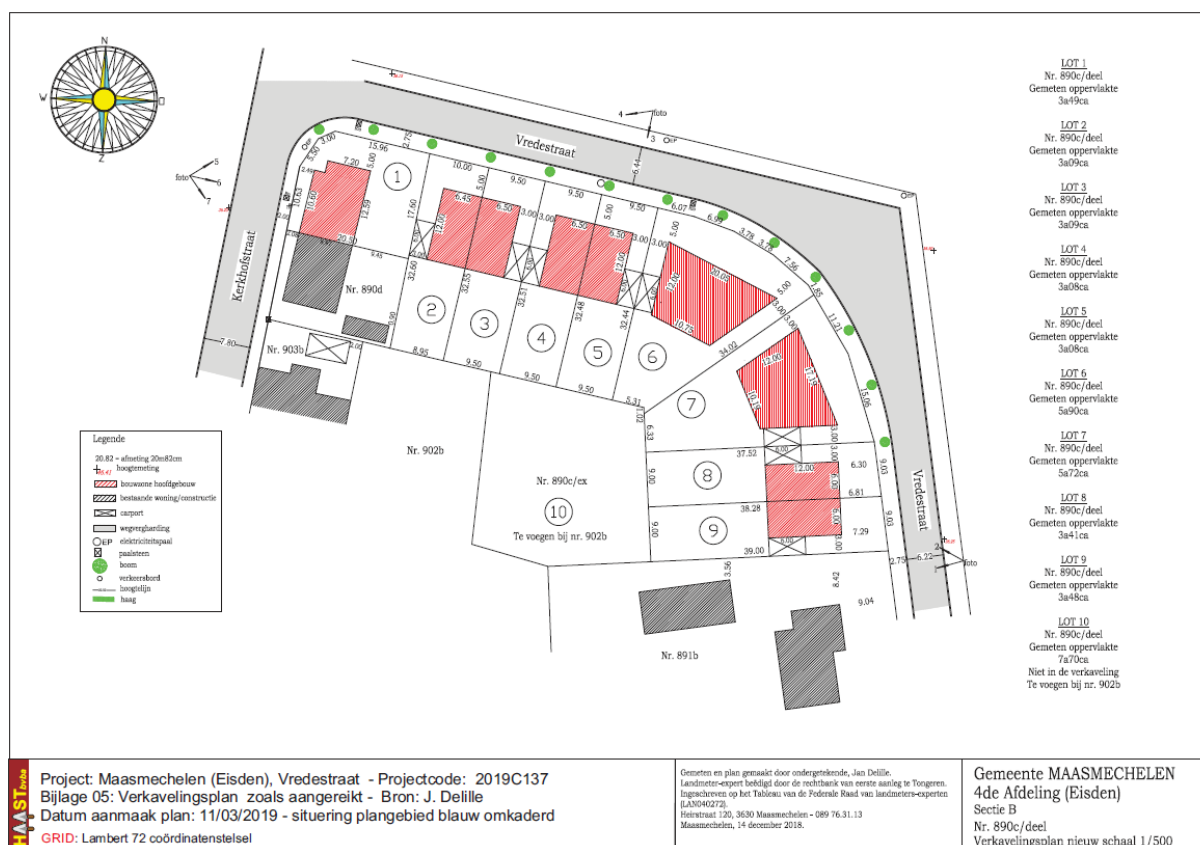

Fig. 3: Verkavelingsplan zoals aangereikt © J. Delille, landmeter-expert

3. Resultaten van het vooronderzoek

Het bureauonderzoek

De bestaande bronnen bevatten indirect gegevens over het archeologisch potentiël van het projectgebied. Wat betreft pre- en proto-historische perioden, en de Middeleeuwen zijn er geen directe aanwijzingen. Maar, wat betreft de Romeinse periode zijn er een aantal aanwijzingen die erop wijzen dat ook binnen het projectgebied de kans op het aantreffen van sporen en artefacten uit de Romeinse Tijd vrij hoog mag ingeschat worden.

Wat betreft de Late Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en later zijn er aanwijzingen op de historische kaarten dat het projectgebied enkel in gebruik was als weide of akker, mogelijk met hagen of bomen omzoomd. Later, uit kaarten af te leiden waarschijnlijk pas vanaf de 20ste eeuw, raakt het projectgebied bebost.

Het landschap evolueerde waarschijnlijk van heide en/of beemdgebied naar een akkergebied aan de rand van de dorpskern van Eisden. Het landschap werd vooral gedomineerd door de Maas en de alluviale vlakte die zich ten oosten van het projectgebied uitstrekt. De Maas trok verder oostwaarts waardoor op het terras nederzettingen ontstonden. Restanten van het heide- en beemdgebied blijven echter tot in de 19de eeuw, en later, onaangeroerd; ook in de directe omgeving van het projectgebied zoals blijkt uit de Vandermaelenkaart. Het gedeeltelijk in gebruik nemen van gronden als akker of weide is wat betreft het projectgebied, tenminste de omgeving ervan, waarschijnlijk al het geval vanaf de Romeinse Periode gelet op de behoorlijke densiteit aan vondsten uit die periode.

De evolutie van het terrein is mede bepaald door de evolutie van het landschap. Oorspronkelijk lijkt het een heidegebied aan de rand van het stroomgebied van de Maas en later de vallei van de Vriestelbeek. Later, vanaf de late-Middeleeuwen (?) misschien nog later lijkt het gebied te horen tot het landbouwareaal dat grensde aan de dorpskern van Eisden. Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het gebied steeds meer ingesloten door bebouwing en het terrein wordt niet meer gebruikt voor landbouwdoeleinden, maar raakt bebost met bomen en struiken.

De impact van het bouwprogramma op het bodemarchief is mogelijk vernietigend voor eventueel aanwezig bodemarchief, maar is afhankelijk van de intenties van de toekomstige bouwheren/bewoners.

Advies:

Ondanks voorgaande waaruit kan blijken dat de archeologische verwachting om verschillende redenen matig moet ingeschat worden, zal via het programma van maatregelen toch aanbevolen worden het projectgebied te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek teneinde definitief uitsluitel te kunnen krijgen over de archeologische waarde ervan. Vondsten uit de omgeving, met name redelijk veel vondsten uit de Romeinse periode waaronder ook bouwpuin, kunnen beschouwd worden als indicatoren voor antropogene activiteiten in de streek, ook binnen de contouren van het projectgebied.

4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject.

Randvoorwaarden:

Alvorens archeologisch veldwerk kan uitgevoerd worden dienen op het terrein de bomen en struiken gekapt te worden. Dit kan tot op maaiveld niveau, zonder evenwel de bomen en/of struiken te ontstronken. Het ontstronken kan immers schade veroorzaken aan eventueel aanwezige archeologische waarden zoals bodemsporen of andere relicten. In de noordwestelijke hoek van het projectgebied dient rekening te worden gehouden met het gebouw op het aanpalend perceel. Daarom wordt de aan te leggen proefsleuf deels geschrinkt gegraven met een buffer van 4 meter voor het westelijke sleufdeel ten opzichte van de bestaande woning.

Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Onderzoeksmethode

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op een deel van of het gehele terrein, afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek, door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Om een dekkingspercentage te bereik van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met 4 proefsleuven van 2 meter breed met een maximale tussenafstand van 12,50 meter gemeten van "hart tot hart". Door ze op 12,50 m afstand van elkaar, gemeten van "hart tot hart", aan te leggen kunnen gemakkelijk vier proefsleuven aangelegd worden. In de noordwestelijke hoek van het projectgebied dient rekening te worden gehouden met het gebouw

op het aanpalend perceel. Daarom wordt de aan te leggen proefsleuf deels geschrinkt gegraven met een buffer van 4 meter voor het westelijke sleufdeel ten opzichte van de bestaande woning.

Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters of dwarssleuven kan een dekkingspercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

De proefsleuven worden oost-west georiënteerd op het terrein, enigszins rekening houdend met de richting van het reliëf en haaks georiënteerd op de vallei van de Vrietselbeek. De oost-west oriëntatie is ook om praktische redenen de meest aangewezen manier om het terrein doormiddel van proefsleuven te onderzoeken aangezien het projectgebied versmalt van oost naar west, hetgeen, gelet op de wendbaarheid van graafmachines zou leiden tot eerder heel korte proefsleuven indien de ze noord-zuid zouden georiënteerd worden.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dienen het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen ?
- Maken de sporen deel uit van een of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot een of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten ? Zo ja;
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen ? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ. Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van een of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Opmerking:

Het volledige vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek. Volgens de Code van de Goede Praktijk (8.4 en verder) kan een volgende stap in het vervolgtraject pas in detail worden uitgeschreven nadat de resultaten van een voorgaande stap in het vooronderzoek beschikbaar zijn.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van goede Praktijk:

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

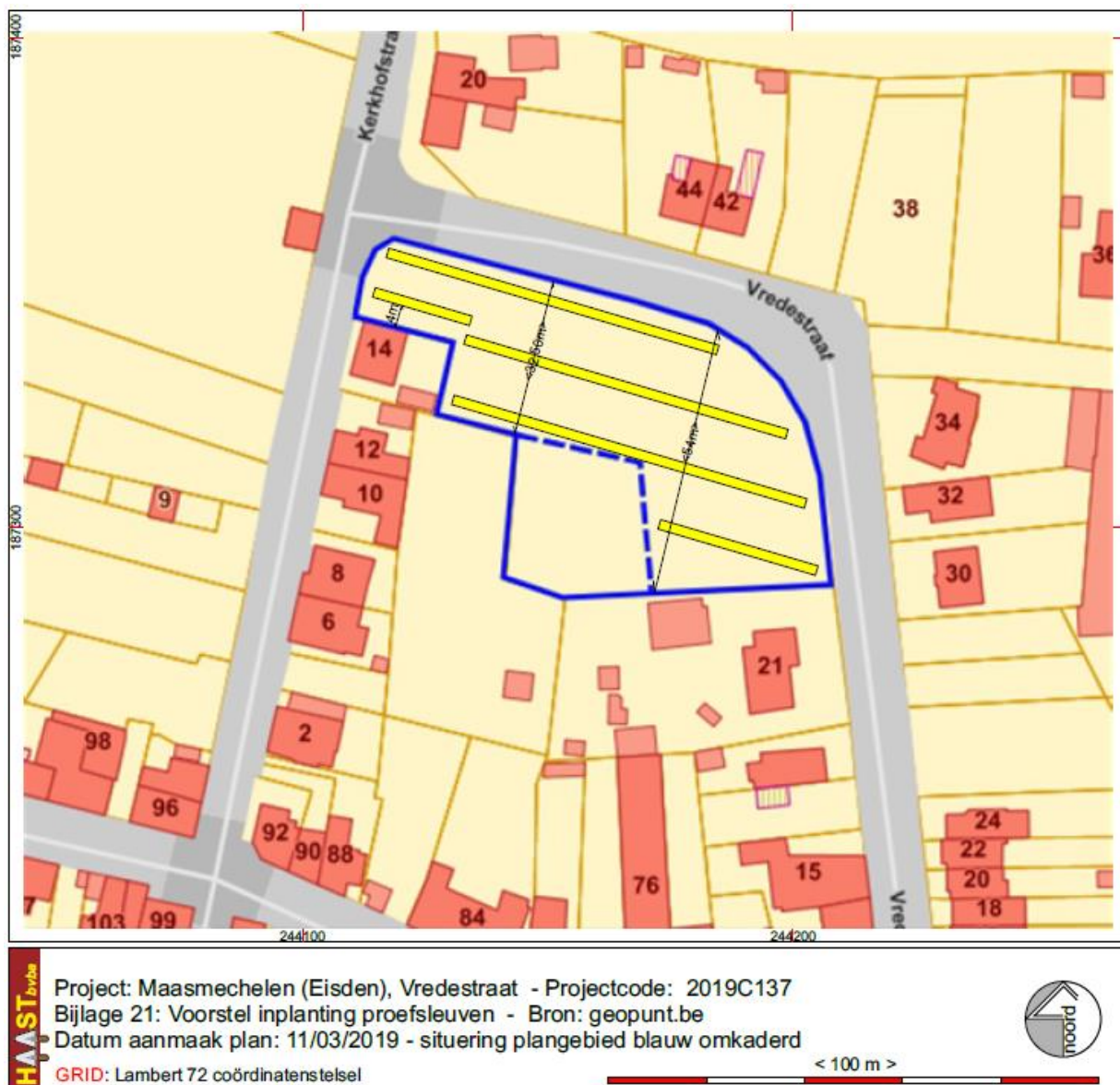

Fig. 4: voorstel inplanting proefsleuven.

5. Lijst met afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2017 © cadgis viewer

Fig. 3: Verkavelingsplan zoals aangereikt © J. Delille, landmeter-expert

Fig. 4: voorstel inplanting proefsleuven.

6. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
 Geraadpleegd via: <https://www.onroerenderfgoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>